

CURIERU ROMANU

Gazeta

POLITICA, COMMERCIALA.

SI

Litterară.

Prețul prenumeratiei pentru Curierul Român împreună cu Buletinul Oficial este de doi galbeni pe an; iar în parte unul câte un galben.

Abonarea se face în București, la

Redacție și la D. Iosifu Romanov; la județe la CC. Cărmuirii și la DD. Profesori.

Această foie este de două ori pe săptămână, Marțea și Sâmbăta, iar Buletinul de patru ori.

ANUL XVIII. N°. 87.

BUCUREȘTI.

MARȚI, 12 NOEMBRIE 1846.

TEATRUL NAȚIONAL.

Priveam cu cea mai mare întristare către nimin din cei ce au fost martori la reprezentația bukărească: O soară la Mahală, compoziție a D. Karageali, nu ia până să ne trimiță vr'un articol asupra ei, și cu atât mai mult priveam cu o adâncă întristare această țară, cu cât și tot odată vedeam, în lume, că bucată această a făcut o mare furor: toți cari au văzut-o au rămas încântați atât de bucată, pentru care făcu călele mai frumoase laude autorului ei, cât și de reușita suirii ei pe scenă. Ieri însă, Redacția, cu mare bucuria sa, a dat peste un articol ce s'au fost trimis încă de mult, de D. G. I. Vernescu, căruia ea să aibă cunoștință de dînsul. De aceea, de și cam tîrziu, negrăbim a-l publica cu numărul acesta. S'aroi, a spune adevărul, și a da meritului ceea ce i se cuvine, nici odată nu poate fi prea tîrziu.

Еака articolul:

Prin acum scena noastră, prin căruia, actorii români diletanți, eră supusă jugului imposant al scenei franceze, s'au compozițiilor diferite traduse de junii români. Cu toate silințele puse de traducători, aceste compoziții n'au putut conrespunde duhului național și prin urmare de și executate bine, în felul lor nu putea produce efectele unei compoziții naționale. Molière a fost poetul tradus mai de toți: nu zică că uvrajele lui sunt fotive; meritu-i e cunoscut de Europa întreagă, el e un fenomen de acei ce s'arată prea rar și pere de o dată însindu-ne regretația lui.

Piese naționale de și imperfecte poate, ca începuturile unei literatură naționale, dar potrivite cu gustul național, cu obiceiurile, cu costumele sunt care opere cea mai mare parte din români, au produs efecte neașteptate; mai cu seamă fiind executate reburile cele mai grele de D. K. Karageali, ce se poate numi un adevărat actor, după suzele repute.

Ca ediție, ca coroașă a pieselor române se prezintă piesa Soară din Mahală, sau amestekul de Idei, compoziție a beneficiarului K. Karageali. Eu nu-i cunoscu imperfectiile care crezu că sunt puține, s'au de loku, de aceea mărturisesc meritele ei. În-

trînsa se vede la întia scenă, un adevărat români, un adevărat prinț de familie, unit în căsătorie cu o depravată, cu o femeie ca care din nenorocire se află cu milioanele în țara noastră. Subiect veritabil, subiect bine meditat și care atrage cele mai mari eloge autorului. Intriga ni se arată atât de bine înemerit cu morala națională. Kokonul Efimie prezentat de autor, e kiar o antikitate ce ne rapelă civilizația seculilor fanariotici. Nici o frază națională nu atinge gradul perfecției care merită această.

Când ajungem la D-na Ralița în metamorfosa kokoașii Mândica, trebuie să mărturisim că aktriza română de acest fel, e o raritate, ca și D-lui K. Karageali ce e făcut pentru orî ce rol.

Cei-alți actori și au jucat bine rolurile, cu deosebire DD. L. și I. Karageali; pare că e un daru al familiei ca toți mîndularii ei să se bukure de un talent pe care români știu a-l prețui.

Noblețea, publikul, totul prăea elektrizat, aplauzele, respalata unui actor, kurgăa la fie-ce intrigă belă. Prin acum parterul lăa această sarciură plăcută, ma acum din nenorocire logele se paru mai întusiasmate.

Iată ce va să zică a medita bine un subiect, și a prăstra la lucrarea lui o inimă de români, de patriot!.. Prăerea mea este că începuturile D-lui Karageali sunt aceea alle lui Molière, fie că și urmările să egale pe alle imortelului autor franceș. G. I. WERNESCU.

— Astăzi primim dela un abonat și următorul articol asupra jokuului bukărească Jarvis jucat la 8 alle kurgătoarei:

Vineri la 8 s'a jucat la teatrul național Jarvis sau neguțătorul cîstit, dramă în două akte, tradusă de D-lui Aga Ioan Roset. Aș fi vorbit ceva despre traducția, dar traducătorul este cunoscut publikului nostru prin alte multe de mai înainte traducții cu care încă dela înființarea șkoalei filarmonice, al căruia a fost unul din patroni, a înavuțit repertoriului teatrului nostru. Tot ce putem zice și ca să nu atingem modestia D-lui Roset și ca să implinim datoria noastră

este că ar fi de dorit ca și alții de starea dumisalle să se ocupe cu asemenea indeletniciri.

D-lui Kostake Mihăileanu unul din directorii trupei naționale și școlar vechi al școlii filarmonice jure cu nemerire rola neguțtorului Jarvis. Dacă D-lui Mihaileanu ar fi fost ajutat de kamarazii săi ce erau înrolați în bucată aceasta, astfel după cum se cere de la acela care respect și cinstește atât profesia sa cât și pe publicul ce-l privește și'l askult, negreșit că o dramă așa de frumoasă ca Jarvis ar fi avut mai mare încântare pentru privitori; dar din nenorocire puțină îngrijire ce dau diletanții nostri la învățarea rolilor a făcut ca piesa să pară din frumusețea sa și publicul să caștă cu mai puțină mulțumire de cât aștepta. Cu acest privilegiu nu ne putem popri de a murturisi adevărata noastră mișnire pentru îndrăzneța înfățișare pe șenă a D-lui Lăscăresku și kronibace cu rolul atât de puțin premeditate și mai cu seamă când amândoi tot într'această piesă s'au urcat pe șenă de mai multe ori. Direcția teatrului național cunoaște foarte înoidal datoria sa. Este de mirare dar cum poate avea curagiul d'a erta diletanților săi această îndrăzneală, care poate că de ar fi fost pentru cătma oarbă am fi trecut-o și noi cu vederea. Ca prietenii ai teatrului românesc o rugăm să ne ierte această observație și ca prietenii iar și doritori ai isbutirei sale o îndemnăm să aibă o mai de aproape îngrijire pentru urcarea pe șenă a pieselor și împărțirea rolilor. Publicul nostru împins de nobilul simțiment de încurajare pentru tot ce este național a putut fi puțin acum îndulgent, dar cine poate asigura direcția că tot acest public nu va perde într'o seară răbdarea? Nu é oare în dreptul său de a fluera când nu'i place, precum este în acela de a aplauda când simte mulțumire? Dacă pretindem a ne batte în palme nu trebuie a fi și delicați ca să cruțăm răbdarea aielora ce cu atăta căldură și întrecere vin a ne privi?

Aici să nu uităm a mulțumi și doamnei Zoe Manolesku pentru jorul său. Ne place a crede însă că nu se va lăsa a se mânglisi de murturisirea noastră, ci o va lua numai ca o încurajare.

Achella care merită toată lauda și deplina mulțumire în reprezentația de vineri este D-lui Mihaileanu, care suie o modestie esemplară, ne dă prilej, de câte ori joacă în role potrivite caracterului dumisale, a ne încredința de talentul teatral. * * *

M A R E A - B R I T A N I E .

Irlandia se află tot pe drumul pierii, cu toate ajutoarele din partea guvernului cu deskidderi de lucrări publice, în care puțin acum sunt întrebuințați peste 60,000 locuitori. Prădări grozave și cu omoruri se fac foarte des și în multe lokuri.

F R A N C I A .

Portofoliul afirmă că nu va mai urmă nici o modificare în kabinet.

— MM. LL. și familia regală, tot-d'auna grabnice a usură toate nenorocirile, au dat în dispoziția comerțului și a agriculturii o sumă de 120,000 fr. spre ajutorul inundațiilor, afară de ajutoarele particulare date de regele, de prinți și de prințese locuitorilor inundați din domeniile lor.

— AA. LL. RR. duka și doamna ducesa de Montpensier au sosit la Bordo la 31 Oktomvrie.

S P A N I A .

Se zice că la intrarea duzelui și a ducesei de Montpensier în Baiona, konsolul anglu din această cetate ar fi skorbit bandiera dela otelul konsulatului. Mairul Baionei s'ar fi dus la dinsul spre a cere o esplikatie pentru o asemenea urmare, și că konsolul ar fi respuns că fiindă steagului anglu pe fațada otelului este fakultativ și că nu sokotește a trebui să'l lasse la poarta sa în aelle împregiurări.

A doa zi, kommandantul cetății Baionei, însoțit de mairul, s'a dus în persoană pe o navă de gueră frankă ce se află în port, și spre resbunare, ar fi pus steagul anglu de desuptul tuturilor celorlalte steaguri și kiar pe podul navei.

În aceeași zi, konsolul anglu, attins de această umiliație a stinderului Britanik, s'ar fi cerut pasportul și ar fi și plakat din Baiona.

P O R T U G A L I A .

Insurekția face progresuri: lupta a început în mai multe lokuri, dar puțin acum fără a adduce nici un rezultat important nici pentru ministerul lui Saldanha nici pentru ea însăși. Kontele Das Antas a rupt-o într'un kip prea formal cu guvernul, și s'a pus în kapul trupelor insurekției.

Sosirea generalului Sa da Bandeira la Koimbre este konsiderată ca un eveniment norocit pentru insurekție. Kontele Sa da Bandeira se bucură de o mare popularitate în țeară. După o întâlnire cu kontele Das Antas, acesti doi capi s'au hotărât a merge asupra Lisbonei în kapul trupelor insurekției. Koimbre se află la o depărtare de vr'o patru-zeci de lege de Lisbona, dar nu se află nici o cetățuie în drum, nici o trupă kapabilă de a opri această armată.

La Braga și Penafiel, s'a proklamă don Miguel. În această din urmă cetate s'a instalat o juntă a guvernului. În kapul ei se află fratele vikontelui Balsemar. În provincia Mino, autoritatea reginei mai nu mai este rekunoscută. Alte două autorități neatermate și kiar supreme s'au așezat acum, junta demokratikă la Oporto, și junte miguelistă la Penafiel.

Regina zice căte o dată că ea vrea să încallice kăllul și să meargă în persoană spre a combatte revoluția.

de cumva democrații vor triumfa, vor sili-o poate să easă din Portugalia, și vor proklamă pe junele prințul da Portugalia ku titlul de Pedro V și un konsilliu de regiță.

S V I T E R A.

Jurnalul Revue de Genève publikă întreg raportul guvernului provisorii adresat către marele konsilliu. Din raportul acesta, zice acea foie, se înțelege că guvernul provisorii ar fi fost rekunoscut pînă acum de direktorii, pe kantoanele Vald, Bern, Argovia și Tessin. Celle lalte kantoane încă n'au respuns la sirkulara sa. Judecînd tot darpă acest raport, guvernul provisorii ar fi notifikat nominația s'a și ministrilor străini akreditați la konfederatia elvetikă, pre-kum și konsolului acestora dela Paris.

Aceeași foie zice că guvernul provisorii ar fi vrut să depuie puterea sa în mâinele marelui-konsilliu, dar acesta, esprimîndu'i muțumirile sale, a hotărît în unanimitate a nu priimi demissia sa.

A M E R I C A.

În guera ce Staturile-Unite fak Meksikului, s'a adoptat o politikă care va face a se desflința toată speranța unei invoiri pacefice. Pînă la un timp generalul Taylor a străguit intru a se purta dulce către populațiile Meksikane, pe care el vrea să le fakă a kredde că nu în kontra lor, ci numai în kontra guvernului au tras sabia Amerikanii. În această privință, el niți dekum nu i-au suppus la kontribuții de guera, și kiar provizioanele trebuințioase armatei s'au plătit ku banii innumărați.

Așa, vîzînd că poporul meksikan nu se lasă a se amîgi de această prîrută generositate a Amerikanilor spre a trîdă kausa patriei, presidential Polk a dat acum ordin generalului Taylor de a strivi pe lokuitorii răznicii ku toate ororile guerei, de a le impune kontribuții grele în bani și în provisiu, și de a i sili prin niște ast-fel de mizloace aspre a se lepădă de guvernul lor. Dar este prea de krezut, zică Morning-Chronicle, că această mîsură va produče un efekt ku totul în kontra dorinței kabinetului amerikan. Căci Meksikani, în lok de a remînea spektatori neutri în această luptă, se vor rădika ku toții în kontra kuroptitorilor, îndată ce acestia se vor arță atît de kruzi în kontra populației pacefice prekît și invierșunați în kontra guvernatorilor lor. Ku kînt Amerikanii înaintează mai departe în țeară, ku atîta ei se espun perderii.

G E R M A N I A.

Stuttgart, 2 Noem. A. S. I. doamna prințesa regală a dat primului Burg-maister al residenției o sumă de 2,000 fior. spre a se împărți străvilor din kapital. Acest dar generos a addus ușurință la un mare număr de familii sărătate, și simtimentele de mulțumire ce a deșteptat vor adduče o mare bukurie în inima augustei prințese, care nu află satisfakție dekît numai în bine-facțeri.

Кручеа lui ,Serban Kantakuzinu pusă
Іънгъ Vienna în anul 1683.

(Din Magazinul istorik.)

Fiindu că amu intratu în ținutul inskripțiuniloru latine făcute de Prințipi Români, mai adaugemu în-
că o inskripțiune interesantă în această limbă klasi-
că, adekă, cea de pe Krucea lui ,Serbanu Kantaku-
zinu pusă Іънгъ Vienna, în anul 1683, așa prekum
ni s'a împărtășitu de la Vienna, împreună ku alte
akte diplomatice :

CRVCIS EXALTATIO EST CONSERVATIO MVNDI,
CRVX DECOR ECCLESIAE,
CRVX EST CVSTODIA REGVM,
CRVX CONFIRMATIO FIDELIVM,
CRVX GLORIA ANGELORVM,
ET VVLNVS DÆMONVM

NOS DEI GRATIA SERBANVS CANTACVZENVS,
VALLACHIAE TRANSALPINAЕ PRINCEPS, EIVS
DEMQUE PERPETVVS HAFRES AC DOMINVS, ETC.
EREXIMVS CRVCEM HANC IN LOCO QVAVIS DIE
DEVOTIONI POPVLI SACRO ET HONORANDO, IN
PERPETVAM NOSTRI NOSTRORVMQVE MEMO-
RIAM, TEMPORE OBSIDIONIS MACHOMEDA-
NAE A VISIRIO KARA MVSTAFABA BASSA
VIENNAE INFERIORIS AVSTRIAE, MENSE
SEPTEMBRIS DIE PRIMA, ANNO 1683.
VIATOR MEMENTO MORI.

De citit:

Crucis exaltatio este conservatio mundi,
CruX decor Ecclesiae,
CruX est custodia Regum,
CruX confirmatio fidelium,
CruX gloria Angelorum,
et vulnus Daemonum.

Nos Dei gratia Serbanus Cantacuzenus;
Valachæ Transalpinae Princeps, eius-
demque perpetuus haeres ac Dominus, etc.
Ereximus crucem hanc in loco quavis die
devotioni populi sacro et honorando, in
perpetuam nostri nostrorumque memoriam,
tempore obsidionis Machomedanae
a Visirio Kara-Mustafa Bassa,
Viennae inferioris Austriae, mense
Septembris die prima, anno 1683.
Viator memento mori!

Ромъ неște:

Înălțarea Kruçii este mîntuirea lumii,
Krucea ornamentul bisericiei,
Krucea este kustodia regilor,
Krucea întărireă kredințoșilor,
Krucea gloria ingerilor
și rana demonilor.

Noi ,Serban Kantakuzenu, din grația lui Dzeu, prințipe al țării muntenești, Domn și eriditariu al ei pentru tot-deauna, și altele. Am rădikat ačeastă crucă în lokul țel onorat și înkinat evlaviei poplului țelei de toate zilele, întru veșinika memorie a noastră și a lor noștri, pe timpul când s'a înkungiurat de Mahomedani Viena Austriei de jos, supt komanda viziriului Kara-Mustafa pașa, în luna lui Septemvrie zî întăiu, anul 1683. Kărbatoriule aduți aminte de moarte!

A. T. L.

ÎMPĚR, TIREA PĚMĚNTULUI.

(După ,Siller.)

«Luai lumea!» — strigă Joe țel de sus
Kătre oameni — «fie 'ntreagă
Într' a voastră moștenire»; și a mai spus,
Parte ka frați se'și aleagă.

Toți țe au mări și ricioare se grăbesk:
Tinerul ka și moșneagul.
Arțoriul lui fruptul kămpenesk,
Lok da vânat junșanul.

Negustoriul magazine și a'nghiesat,
Vin preoții își luarg.
Poduri, drumuri domnitorii au înkuțat,
,Si venituri zecimarg.

Țărziu foarte, daka toate s'au luat —
,Si poetul se ivește.
Îndeșert kă el nimik n'a kărbtat;
Parteaî altu o moștenește.

Dintre toți, vai! singur eu să fiu uitat
Ființi țel mai ku kredință?
Asfeliu plânsui kătre țeriu s'a rădikat,
Sus privind el ku umilință.

Joî respunse: daka'n visurii ai trăit.
Nu te 'nkăiera de mine, —
Unde țe ai aflat când lumea s'a 'mpărțit?
Eram — zise el — la tine.

Okiî mei țintind spre tină am askultat
Armonia țea țerească;
Eartă, spiritumî dă a ta luce îmbătat,
Perdu parteși pământească!

Țe se facem? zise Joe mărșind,
Voiu ka să trăești ku mine,
Alta n'am se 'ți dau, ci vino orî și kăud,
Țeriu î deskis pentru tine.

J. I. Mány.

FLOAREA PEPTELUI MIEU.

Am avut și eu o floare
În trekuta primăvară,
,Si am sperință să 'nkolțească
Rădăcinaî din nou iarg.

Floricea-a ku koloarea
Sea țe mindră era rară
În tot mare universul
Între kăte sânt supt soare.

Pe ačeastă floricičkă
Am sedit'o într'o sară
La lumina sântei lune,
Ka în zori să și resarg.

Când trekând pe supt fereastămi
O koroană ka și o zină,
Pe furisă a rupt' o 'ndată,
Dar vezind iam zisu: Elină!

Nu askunde floricea-a
Țe pē a ț'a sam' am sedit'o
Ata fie în veție,
Nu o voiu mai țere iubit'o.

Grădinița floricelei
Drăgălașă: e pierțul mieu,
Floricea-a estē amorul,
Iargă gredinariu 'su-eu.

Acum din nou la ivirea
Primăvărēi sînte 'n țarē
Voiu să seamăn floricele
Să le rup'o zină iarg.

Kluj.

(Amândoș din Foaiă pentru, minte, inimă și literatură.)

RADU VODA ,SI FATA
Baladă.

- Vin de mă srgută dulce kopiliță
,Si'ți voi face ție salbă și rokiță.
- Salbă și rokiță pentr'un srgutat
Niçi odată doamne eu nu am purtat.
- Dulce kopiliță dăm o srgutare
,Si'ți voida pafale ku mărșăritare
- Nu voiu eu pafale ku mărșăritar
Pentru o srgutare prințule barbar.
- Vin de mă srgută dulce fetișoargă
Sau te leg de koama unui kal țe sboarg.
- Pe un kal țe sboarg tu mă vei legă
Însă niçi o dată nu te oi srguta
- Kalul se aduce sufle, bate, sare
- Dulce kopiliță dăm o srgutare!
- Pe un kal țe sboarg tu mă vei legă
Dar pe tine doamne nu te oi srguta.

Radu Vodă însă kurtăa lui adună
,Si ku kopilița preotu'l kunună.

D. BOLINTINEANU.

R.. I. D. N.